

הנחיות לפרויקט גמר לתואר שני ללא תזה – תשע"ו

(מעודכן ליום 101115)

א. הגדרה

עבודת גמר (פרויקט גמר) מבוצעת ע"י תלמידי התוכנית ללא תזה מחקרית כדרישת חובה. העבודה היא חיבור אקדמי, בהיקף גדול יותר מעבודה סמינריונית, אך קטן מתזת מחקר. החיבור מהווה את חובת הסיום של לימודי הסטודנט לתואר שני מעבר לדרישות הקורסים. מטרת העבודה לנתח, לחקור ולפתח סוגיה סביבתית, מומלץ בתחום הנושאים שנדונו בתכנית הלימודים. הסטודנט נדרש לנסח שאלת מחקר או בעיה (על פי אחת מהגישות המחקריות שלמד בתכנית) שתשמש נקודת מוצא לעבודה ותנחה את כיוון החקירה או הבדיקה שתבוצע בעבודה.

תנאי סף לרישום לפרויקט גמר הוא ביצוע סמינריון אחד לפחות ורצוי גם קבלת ציון עליו. לתלמידים שעברו מהמסלול עם תזה, אפשר להתחיל את פרויקט הגמר לאחר סיום קורס פרויקטים.

אפשר להרחיב עבודה סמינריונית לפרויקט גמר, רק במידה והתלמיד מבצע הן את הסמינריון והן את פרויקט הגמר אצל אותו מנחה. במידה ומדובר בשני מנחים שונים, יש לשלוח את עבודת הסמינריון שעל בסיסה נעשית ההרחבה, אל מנחה הפרויקט מראש.

העבודה תבסס על חומר מדעי שפורסם בתחום. ניתן לשלב גם חומר מקורי שנאסף ע"י התלמיד. למשל, תלמידים שיבחרו לשלב מידע מראיונות שביצעו עם מומחים בתחום כדוגמת פעילים בארגונים סביבתיים, אנשי ממשל, תעשייה וכו', וכן לשלב מידע מתוך התנסות אישית (פעילות בתחום נושא העבודה). במקרה של שימוש בחומר מקורי, נדרש תיעוד (למשל נספחים עם חומרי הקלטה, נתונים או טבלאות הנלקחות מגורם רשמי וכו'). בהתאם תכלול העבודה הצגת מידע רקע (מקביל לרקע מדעי בעבודות חקר) על פי כללי ציטוט מקובלים. חומר מקורי הכולל ציטוט דברי אחרים במסגרת ראיונות מחייב אישור בכתב של מוסר המידע ובעבודה יצוין שם מוסר המידע בתוספת – מידע בע"פ. כל הכתוב במסמך העבודה שאינו מלווה בציון מקור המידע ישוּך לכותב העבודה. להזכירם, יש לכבד זכויות יוצרים.

חומר הרקע הנ"ל ישמש את התלמיד בפרק דיון בו הוא ינתח את המידע, יבצע סינתזה ואינטגרציה של המידע (חיבור מידע ממקורות השונים, בחינת אפשרות להכללות וכיוצ"ב). פרק הדיון הוא ליבת העבודה שכן בפרק זה צפויה לבוא לידי ביטוי תרומתו של התלמיד לנושא. בפרק זה נדרש התלמיד להציג את עמדתו והבנתו בהתייחסות לסוגיה הסביבתית הנבחרת על פי המידע שבידו וניסיונו.

במסגרת הדיון בנושא העבודה מומלץ לכלול מצבים סביבתיים קונקרטיים, למשל בישראל. ניתן לכלול למשל הצעות לתוכנית סביבתית הנותנת מענה לבעיה הסביבתית שבמרכז העבודה (כולל תכנית חינוכית וכיוצ"ב). בפרק זה מצופה מהסטודנט להציג מקוריות, יצירתיות וחדשנות. במידת הצורך רצוי להעלות ביקורת עניינית כלפי הידע ואופן ניהול המצב הקיים. חשוב להבין שהדוגמאות הקונקרטיות נועדות לשרת את הפרויקט ואינן הפרויקט עצמו.

פרויקט הגמר מהווה 15% מציון הגמר לתואר השני בתוכנית ללא תזה*.

* תלמיד/ה שהחלה/ה ללמוד במסגרת המסלולים לאחר שחידש לימודיו מהתכנית עם או בלי תזה, פרויקט הגמר שלו יקבל משקל של 15% מהציון הסופי של התואר בתנאי שמסיים לימודיו בשנה"ל הנוכחית – תשע"ו. במידה ולא, יחולו עליו תנאי המסלולים כלומר 20% של הפרויקט מציון הגמר וכן ביצוע סדנת פרויקט גמר.

ב. מידע חשוב לגבי זכויות יוצרים

שאלה: מהו פלגיריזם או פלגיאט ובמה זה נוגע לי?
תשובה: פלגיאט או פלגיאריזם היא "גניבה ספרותית". כלומר העתקת תכנים, שימוש בטקסטים, בחומרים (כולל תמונות), רעיונות, וכיוצ"ב ללא רשות של בעל זכות היוצרים והצגת החומר תחת שמו של אדם אחר (ראה למשל www.plagiarism.org.il). גניבה ספרותית היא עבירה חמורה ביותר. העניין נוגע לסטודנטים שכן במסגרת מטלות מחקר ועבודות סמינריוניות נחשפים הסטודנטים לחומר מקורי. **ניתן להשתמש בחומר זה כל עוד הוא מלווה בציטוט מקורו ואיזכור בעל זכות היוצרים.** במידה והציטוט מופיע בעבודה "מילה במילה" כלשון המקור **חובה לציין שמדובר בציטוט כלשונו במקור** (ע"י שימוש במרכאות: "???"). האקדמיה בוחנת בקפידה שאנשי אקדמיה מקפידים בזכויות יוצרים, בהתאם, האוניברסיטאות רואות בחומרה רבה עבירה זו והעוברים עליה צפויים לעונש חמור ביותר, מביטול עבודות מחקר, ביטול קורס (כאשר הציון נכשל משולב בממוצע ציוניו של התלמיד) וכלה בביטול שנת לימוד ואולי אף הפסקת לימודים.

שאלה: האם ניתן להעתיק חומר ממצגת או לצלם אותו?
תשובה: שימוש במצגת ללא אישור (כמו צילום המצגת) הוא פגיעה בזכויות יוצרים לכל דבר. מי שכוונתו לצלם מצגת בעת הרצאה חייב בבקשת רשות מראש מהמרצה. במקרים לא מעטים מסכימים המרצים להפיץ את המצגת ולאפשר שימוש בה על פי הכללים המחייבים (מתן קרדיט בגוף המצגת ליוצרה).

שאלה: האם ניתן להיעזר "ביועצים" חיצוניים בניסוח עבודות בית, פרויקטים וסמינריונים?
תשובה: העבודה חייבת להיות **מקורית של התלמיד בלבד**. כל עזרה חיצונית ולו בניסוח בלבד, פסולה **ומהווה הפרה חמורה של הנהלים האוניברסיטאיים** ועלולה לגרום פנייה לוועדת המשמעת האוניברסיטאית.
הערה: המתקשים בשפה העברית **מוזמנים לפנות בנדון מראש אל המורה**. שיפוט העבודה הוא לתוכנה בלבד ולא לניסוחה.

ג. מבנה עבודת פרויקט הגמר

- **שער** (שם תוכנית הלימודים, ההגדרה – עבודת גמר, נושא העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – יום, חודש ושנה לועזיים).
- **תודות**
- **תוכן עניינים**
- **תקציר** (כ-300 מילים בעברית)
- **מבוא:** הצגת נושא הפרויקט. פרק המבוא לרוב קצר ובו מוצגת הבעיה הסביבתית בה תעסוק העבודה וחשיבות הבעיה הסביבתית. כמו כן מוצגות מטרות העבודה והמתודולוגיה של בחינת הנושא.
- **פרק רקע:** בפרק זה מובא מידע רלוונטי על בסיס סקירת ספרות, ראיונות אישיים עם מומחים בתחום וכיוצ"ב. מידע זה יהווה "תשתית ראיתית" לפרק הדיון.
- **פרק דיון ומסקנות:** פרק בו מבצע התלמיד אינטגרציה וסינתזה של המידע. כאמור מומלץ לשלב בדיון גם התייחסות רלוונטית לנושא סביבתי קונקרטי שידגים את התובנות שמסיק התלמיד בהקשר לבעיה הסביבתית הנבדקת. פרק זה מאפשר לתלמיד הבעת דעת עצמאית. מומלץ לשקול בין המסקנות התייחסות להמשך המחקר או דיון נדרש בבעיה. לתרומה אישית של התלמיד בחלק זה של הפרויקט חשיבות גבוהה בהערכת עבודת הגמר.
- **ביבליוגרפיה:** רלוונטית ועדכנית (לפחות 12 פריטים, מהם לפחות חמישה באנגלית). התלמידים נדרשים למינימום עשרה מקורות אקדמיים מבוקרים, כלומר מאמר שעבר שיפוט ואושר לפרסום.

ד. **היקף עבודת הגמר** – 9000 מילים לפחות (30 עמודים לא כולל ביבליוגרפיה, כותרות, שער ונספחים). לא יותר מ-12,000 מילים.

ה. הנחיית עבודת הגמר

מנחי פרויקט הגמר יסייעו לתלמידים להתארגן לביצוע הפרויקט אך אינם אמורים לשמש כמומחים בתחום המספקים מידע. למנחים רקע ותחום עיסוק אקדמי שונים אך אפשרי שהנחייתם תחרוג מתחומים אלה מאחר ופעילות הנחיה אינה בהכרח תלויה במומחיותם הסביבתית.

בתשע"ו ינחו את הפרויקט:

ד"ר **דניאל מישורי** – סביבה וחברה, פילוסופיה, אתיקה (d.mishori@gmail.com),

ד"ר **אורלי רונן רותם** – קיימות, תכנון עירוני, בניה ירוקה (orli@heschel.org.il),

ד"ר **בועז ברק** – כלכלה, ניהול, אנרגיה (boazbarak@gmail.com)

ד"ר **נעם אוסטרליץ** – בנייה ירוקה (noam06@gmail.com).

ד"ר **לימור שעשוע-בר** – בניה ירוקה, תקנים לבניה ירוקה, תכנון סביבתי, מיקרו אקלים עירוני (limorba@sviva.gov.il)

ד"ר **דורית קרת** – מדיניות סביבה, קיימות חיובית (doritk@post.tau.ac.il)

ד"ר **דפנה גולדמן** – חינוך סביבתי וחינוך לקיימות, אוריינות סביבתית ואזרחות סביבתית, פרויקטים בקיימות בשיתוף הקהילה, סוגיות במחקר החינוכי-סביבתי (dafnag@netvision.net.il)

ד"ר **איריס אלקחר** - חינוך סביבתי וחינוך לקיימות, חינוך לקיימות בהקשר רב-תרבותי (irisalk@post.tau.ac.il)

לשם קביעת מנחה יש לפנות בהקדם לדורית במייל עם נושא הפרויקט, סמסטר מבוקש והעדפה למנחה. שיבוץ המנחים והתלמידים יעשה על פי יכולות המערכת וסדר קדימויות.

ו. שלבי ההכנה של העבודה ולוח הזמנים לאישורה

1. כהכנה להנחיית התלמידים יתקיים מפגש ראשוני (חובה) של תלמידי התוכנית המסיימים בשנת הלימודים הרלוונטית. המפגש ינהל ע"י ראש התכנית. במפגש זה יפורטו ויובהרו ההנחיות לביצוע פרויקט הגמר. כמו כן יתקיימו שני מפגשים נוספים של התלמידים והמנחים לדיווח על התקדמות העבודה (ראה סעיף 4 להלן). מפגשים אלו יתואמו עם המנחים.

2. בחירת נושא העבודה ובחירת המנחה בהתאם.

3. הכנת הצעה והגשתה לאישור המנחה (**בסמסטר א' לא יאוחר מ 3.12.15, בסמסטר ב' לא יאוחר מ 31.3.16**). זאת רק לאחר קבלת אישור מדורית על שיבוץ המנחה ונושא ההנחיה!

4. קיום שני מפגשים נוספים במהלך הסמסטר בהם ידווח התלמיד למנחה על התקדמות העבודה.

5. **הגשת מסמך פרויקט הגמר:**

המסמך יוגש בכתב למנחה עם העתק אלקטרוני למזכירות (לדורית). בדיקת המסמך תימשך עד כחודש.

לא ניתן לזרז הבדיקה, לפיכך מומלץ להגיש את המסמך עד סיום סמסטר ב'. התאריך האחרון להגשת המסמך בשנת תשע"ו סמסטר א' (למי שמסיים את כל החובות לתואר) הוא יום א' 21.2.16, סמסטר א' (למי שנותרו לו קורסים בסמסטר ב') הוא יום ה' 26.5.16, סמסטר ב' ביום ד' 26.10.16.

כל חריגה מלוח הזמנים המצוין לעיל מחייבת את הסטודנט בפניה בכתב לוועדת ההוראה באמצעות פניה למזכירת התוכנית. אישור הוועדה כפוף לתקנות שכ"ל!

הגשה מאוחרת מהתאריך הנ"ל עלולה לגרום לעיכובים בטיפול בעבודה ולדחיית הזכאות לתואר בשנה. השלכות החריגה הן על אחריות הסטודנט.

6. ציון מינימאלי המזכה הכרה בפרויקט הגמר – 70.

הערה חשובה: המנחים אינם אמורים לתקן את מסמך העבודה אלא להעיר הערות כלליות מכוונות. **לפיכך אין להגיש טיוטות לתיקון.** לא ניתן לתקן את מסמך העבודה לאחר שהוגש רשמית לשיפוט. אין אפשרות של תיקון ציון. במקרה של ציון נמוך מ-70 יידרש התלמיד לבצע פרויקט גמר חדש והזכאות לתואר תדחה.

ז. צורת ההגשה של העבודה

1. העבודה תוגש בפורמט דיגיטאלי. על פי דרישת המנחה תיתכן גם הגשה של עבודה מודפסת (דו-צדדי).
2. הדפסה: צבע שחור על דפים לבנים בגודל A 4.
3. שוליים: רגיל (פריסת עמוד – שוליים – רגיל).
4. גופן: בעברית – דויד גודל 12; באנגלית Times New Roman – גודל 12.
5. רווחים בין השורות: 1.5.
6. רצף הפרקים בעבודה יהיה המשכי (ולא בעמוד נפרד).
7. המספור ימוקם בתחתית העמוד במרכז.
8. צורת רישום הביבליוגרפיה תהיה בהתאם לכללים הנהוגים במאמרים אקדמיים.

ח. **הערה חשובה:** במידה ולאחר סיום הפרויקט התלמיד רוצה לפרסם את העבודה הוא אינו רשאי לעשות זאת אלא אם בפתיחת הפרסום יופיע הסייג שלהלן כלשונו:

"הפרסום מבוסס על פרויקט גמר במסגרת התוכנית העיונית ללימודי סביבה בית ספר ללימודי סביבה ע"ש פורטר, אוניברסיטת תל-אביב. האחריות לאמינות המידע על המחבר בלבד. ציטוט מידע מתוך הפרסום הוא באחריות המשתמש בלבד. אין ליחס הפרסום כמסמך רשמי של בית הספר".

- על הסייג יהיה חייבים להיות חתומים הסטודנט והמנחה.

בהצלחה !